

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
رتال جامع علوم انسانی

ماده ۳۴- اگر وارث پدر و مادر بودند یا دخترهای متعدد پدر و مادر هر کدام $\frac{1}{6}$ میبیرند و همه دخترها $\frac{2}{3}$ میبیرند در این صورت دارائی و ماترک میت طبق فریضه بین دخترها و ابوین تقسیم میشود اضافه نمی آید اما اگر دخترهای متعدد یکی از ابوین موجود بود $\frac{2}{3}$ فرض دختر و $\frac{1}{6}$ فرض احد ابوین است و $\frac{1}{6}$ اضافه می آید که برمیگردد باحد ابوین و دخترها اخماساً یعنی $\frac{1}{6}$ اضافه به پنج قسمت تقسیم میشود یکی برای احد ابوین و چهار برای دخترها و در این فرض صحیح است قسمت از عدد ۳۰ حساب میشود حاصل ضرب مخرج سهام که شش است در مخرج رد که پنج است $\frac{6}{3}$ سهم یکی از ابوین و $\frac{24}{3}$ سهم دخترها .

ماده ۳۵- اگر با یکدختر یکی از ابوین زوج بود زوج ربیع و احد ابوین سدس و دختر نصف و باقی بر میگردد باحد ابوین و دختر ارباعاً یعنی بعد از اینکه هر یک از زوج و دختر واحده و احد ابوین فرض خودشان را بردند باقی مانده بدختر و احد ابوین بر میگردد و زوج چیزی نمیرد و این مسئله صحیح است قسمت را از عدد چهل و هشت بگیریم حاصل ضرب مخرج را که چهار است در مخرج فروض که دوازده است ۲۷ عدد برای دختر است ۲۴ بالفرض و سه عدد ردأ و احد ابوین ۹ عدد زیرا هشت عدد بالفرض و یک عدد برد میبرد دیگر برای زوج بواسطه رد چیزی نمیرسد فقط ۱۲ عدد میماند آنهم فرض زوج است و در همین مسئله اگر بجای زوج زوجه باشد آنچه بدختر و احد ابوین بر میگردد اضافه میشود چون زوجه ثمن میبرد.

ماده ۳۶- اگر وارث پدر - و مادر - شوهر و دو دختر یا بیشتر بود فرض باطل میشود و در حق دخترها باین معنی پدر مادر یک ششم از تمام مال و شوهر یک چهارم از تمام مال را میبرند بقیه آنچه میماند برای دخترها است که از دو ثلث کمتر است و همچنین اگر وارث میت پدر و مادر و زوجه و دو دختر یا بیشتر باشد.

ماده ۳۷- هر گاه وارث زوج و احد ابوین و دخترهای متعدد باشند اول شوهر ربیع و پدر سدس و بقیه میماند برای دخترها که از دو ثلث کمتر است ولی اگر بجای زوج زوجه باشد یک هشتم زوجه و یک ششم احد ابوین و $\frac{2}{3}$ دخترها و آنچه اضافه میاید بر میگردد بدخترها و به احد ابوین اخماساً به نسبت سهامشان $\frac{1}{5}$ پدر $\frac{4}{5}$ دخترها در این مسئله میشود تقسیم را از عدد ۱۲۰ بگیریم حاصل ضرب ۵ که مخرج رد است در مخارج فروض که بیست و چهار است.

ماده ۳۸- بدرستیکه رد فاضل فریضه بمادر در صورت فقدان پدر یا ممنوع بودن پدر است از بردن ارث بواسطه یکی از جهات منع و یا نبودن حاجبی از

برای مادر در غیر این صور مادر از فاضل فریضه چیزی نمیبرد مثل آنکه کسی فوت شود و ارث او پدر و مادر و يك دختر است و اخوه ابوینی یا ابی هم دارد در این فرع مادر و پدر هر کدام يك ششم بالفرض میبرند نصف هم مال دختر است بالفرض و مقداریکه اضافه میماند بر میگردد به پدر دختر ارباباً $\frac{1}{4}$ مال پدر و $\frac{1}{4}$ برای دختر است .

ماده ۴۹- لباس و انگشتر و شمشیر و قرآن میت بعنوان حبه مال پسر اکبر و ارشد او است بعضی ها قید ارشد را لازم نمی دانند .

ماده ۴۰- در صورتیکه اعیان مذکوره متعدد باشد پس با استعمال پدر آنها رد و قرار دادن برای خودش همه آنها مال پسر بزرگ است و اما اگر آنها را برای خود اختصاص داده باشد ولی استعمال نکرده داخل در حکم حبه نیست داخل در ترکه میت است .

ماده ۴۱- اگر اکبر اولاد دختر باشد حبه باو نمیرسد و اگر با دختر بزرگ پسری کوچک تر از او بود حبه مال آن پسر است اما اگر دو پسر یا بیشتر هم بزرگ و هم سال بودند مثل اینکه از چند مادر باشند . در این صورت حبه تقسیم میشود بین آنها بالسویه .

ماده ۴۲- اگر مادر میت فقط اشیاء حبه باشد باید بین و ارث تقسیم شود.

ماده ۴۳- حبه در صورتی به پسر بزرگ میرسد که خود میت تصرف در او نکرده باشد به نحویکه خارج کرده باشد آنها را از اینکه میراث باشد مثل اینکه وصیت کرده او را بفروشد و پولش را در فلان مصرف خرج کنند .

ماده ۴۴- اولاد اولاد با بودن اولاد ارث نمیبرند چه پسر باشند چه دختر اما اگر اولاد بلافضل نبود اولاد اولاد قائم مقام اولاد خواهند بود .

ماده ۴۵- با بودن پدر و مادر اولاد اولاد و هر چه یائین روند محروم از

ارث نمی‌شوند مثلاً اگر کسی فوت بشود پدر دارد و نواده‌ها و نتیجه دارد با پدر میت ارث می‌برند .

ماده ۴۶- اولاد اولاد چنانکه قائم‌مقام پدر خودشان هستند در بردن ارث همچون قائم‌مقام آنها هستند در نصیب آنها پس هر فرقه میبرد نصیب کسی را که باو نزدیک است مثلاً اولاد پدر چه یکی باشد یا متعدد نصیب پدر را می‌برند و بین خودشان تقسیم می‌کنند و اولاد دختر نصیب دختر را می‌برند اگر چه همه ذکور باشند.

ماده ۴۷- اگر اولاد پدر با اولاد دختر هر دو فرقه موجود باشند اولاد پدر دو سهم می‌برند و اگر چه یک نفر باشد و آنها دختر و اولاد دختر یک سهم می‌برد اگر چه متعدد باشد و همه پس .

ماده ۴۸- اولاد اولاد منع می‌کنند و حاجب میشوند زوجین را از نصیب اعلا که نصف در زوج و ربع در زن بی نصیب ادنی که ربع و ثمن باشد یعنی با بودن اولاد اولاد زوج ربع می‌برد و زوجه $\frac{1}{8}$ می‌برد .

ماده ۴۹- اگر کسی بمیرد وارث او منحصر باشد به پدر و مادر و یکی از زوجین اولاد پدر هم دارد در این فرع پدر و مادر هر کدام $\frac{1}{6}$ و زوج $\frac{1}{4}$ و زوجه $\frac{1}{8}$ می‌برند بقیه مال اولاد پدر است بواسطه قرابت نه بالفرض .

ماده ۵۰- هرگاه بوده باشد برای میت پدر و مادر و اولاد دختر واحده در این مسئله نصف از تمام مال فرض اولاد دختر است و پدر و مادر هر کدام $\frac{1}{6}$ و بقیه مال بر میگردد با اولاد دختر و ابوین اخماساً پدر و مادر هر کدام $\frac{1}{5}$ اولاد دختر $\frac{2}{5}$ و در همین مسئله فرع چنانچه اخوه ابوینی یا ابی برای میت موجود بود مازادیکه بمادر و پدر و دختر اخماساً بر میگشت فقط به پدر و اولاد اولاد بر میگردد بمادر چیزی بر نمیگردد و مازاد ارباعاً بر میگردد به پدر و اولاد دختر یک چهارم از آن به پدر و $\frac{2}{4}$ با اولاد دختر .

ماده ۵۱- اگر با ابوین و اولاد دختر شوهر هم بود هر یک از ابوین $\frac{1}{6}$

و شوهر $\frac{1}{4}$ و بقیه مال اولاد دختر میباشد و در این فرع ضرر با اولاد دختر میخورد زیرا فریضه بر ربع و نصف و دو سدس تقسیم نمیشود.

ماده ۵۲- اگر وارث منحصر بود بابوین و اولاد و دو دختر یا بیشتر در این مورد ترکه میت مطابق است با فریضه زیرا دو ثلث سهم اولاد دخترها و یک ثلث سهم ابوین است بالسویه هر کدام $\frac{1}{6}$ اما اگر در این فرض زوج یا زوجه موجود باشند پدر و مادر و زوج یا زوجه فرض خود را میبرند و نقص بر دو ثلث سهم اولاد دخترها وارد میشود تبئیه باید دانست که مخرج فروض در همه جا مجموع ترکه است.

ماده ۵۳- اخوة واجداد ارث نمیبرند مگر بعد از نبودن اقربا هر تبه قبل.

ماده ۵۴- اجداد میت با برادران میت شریک هستند در میراث و همچنین جد نزدیک با اولاد بر در شریکند و برادر با جد بعید شریکند در ارث.

ماده ۵۵- نزدیک تر از هر یک از دو صنف جد و اخوه منع میکنند دورتر از همان صنف را مثل آنکه اجداد میت اولی و احقند بمیراث میت از اجداد پدر میت یا مادر میت و اخوه میت اولی هستند از اولاد اخوه در صورت بودن اخوه و اولاد اخوه مقدمند از اولاد برادر در صورت بودن اولاد برادر.

« در میراث اخوة » .

ماده ۵۶- هر گاه وارث باشد بچند برادر ابوینی یا چند خواهر ابوینی ترکه بین آنها به تساوی قسمت میشود و هر گاه چند برادر و چند خواهر ابوینی بمقاد (الذکر مثل خطالائین) بین آنها تقسیم میشود.

ماده ۵۷- با بودن اخوه ابوینی اخوه ابی از بردن ارث محروم است.

ماده ۵۸- اخوه مادری ارث میبرد چه با اخوه ابوینی و چه با برادرهای

پدري .

ماده ۵۹- اگر اخوه مادری با اجداد نبودند فقط برادر مادری وارث بود
اگر یکنفر بود خواه پسر خواه دختر $\frac{۱}{۲}$ مال را بالفرض و بقیه را ردأ و اگر متعدد
بودند $\frac{۱}{۴}$ بالفرض و بقیه را ردأ و ذکور و اناث یکسان میبرند .

ماده ۶۰- اگر با اخوه و اجداد زوج یا زوجه بود نصیب اعلا را میبرند
زوج $\frac{۱}{۴}$ زوجه $\frac{۱}{۴}$.

ماده ۶۱- اگر وارث منحصر بود به يك برادر ابوینی یا برادر پدری تمام
مال را بالفراجه میبرد و اگر متعدد بودند همگی مثل هم میبرند اگر ذکور باشند
و اگر برادر و خواهر هستند پسر دو برابر سهم دختر میبرد .

ماده ۶۲- اگر وارث منحصر بيك خواهر ابوینی یا پدری بود مال را
تماماً میبرد نصف را بفرض و باقی را ردأ و اگر متعدد بودند تمام مال را میبرند
دو ثلث به فرض و بقیه ردأ .

ماده ۶۳- اگر وارث منحصر باشد بيك خواهر امی شش يك مال را بالفرض
بقیه را ردأ میبرد و همچنین برادر امی که تنها باشد $\frac{۱}{۶}$ بالفرض بقیه را ردأ میبرد
و هر گاه زیادتیر بودند ثلث را $\frac{۱}{۳}$ به فرض و بقیه را ردأ میبرند و تقسیم میکنند
بالسویه .

ماده ۶۴- اگر وارث برادران ابوینی یا ابی باشد یا اخوه مادری تنها
يك سدس مال اخوه مادری است اگر منفرد باشد و اگر متعدد باشند يك ثلث از
تمام مال را میبرند و باقی مال اخوه ابوینی یا ابی است چه همه ذکور باشند چه
مختلف .

ماده ۶۵- اگر جمع شد خواهر ابوینی یا ابی با اخوه مادری فقط مادری
سدس میبرد اگر یکی باشد و ثلث میبرند در صورت متعدد و خواهر ابوینی یا
ابی نصف میبرند بالفرض و مابقی را ردأ میبرد بدون خواهر و برادر ابوینی یا ابی .
ماده ۶۶- در فرع سابق اگر زوج هم با آنها باشد زوج نصف مال را میبرد

چون اولاد ندارد آنوقت اخوه مادری يك ششم میبرد اگر تنها باشد و يك سوم میبرد اگر متعدد باشند و مابقی مال خواهر ابوینی یا ابی است بالقراة .

ماده ۶۷- اگر وارث اخوه مادری بود یا خواهر ابوینی یا ابی خواهرهای ابوینی یا ابی دو ثلث را میبزند و اخوه مادری در صورت تعدد ثلث مال را میبزند که در این صورت مالیه مطابق فریضه خواهد بود اگر منفرد بود يك ششم را میبرد و در اینصورت يك سدس اضافه میماند بر میگردد باخوات ابوینی یا ابی و اخوه امی چیزی بر نمیگردد .

ماده ۶۸- در فرع قبل اگر زوج هم با آنها باشد نصف مال زوج است و فرقه مادری سدس میبرد در صورت انفراد و ثلث میبرند در صورت تعدد باقیمانده را فرقه ابوینی یا ابی میبرند ولی اگر بجای زوج زوجه باشد $\frac{1}{4}$ زوجه میبرد و فرقه مادری سدس در صورت اتحاد ثلث و در صورت تعدد و مابقی را فرقه ابوینی یا ابی میبرند .

(در میراث اجداد) .

ماده ۶۹- اجداد پدری با انفراد میراث پدر را میبرند و اگر اجداد با اخوه ابوینی یا ابی جمع شدند شريك خواهند بود در میراث .

ماده ۷۰- اجداد مادری ارث مادر را میبرند که ثلث است و هرگاه برای جد مادری میت اخوه مادری هم بود شريك میشوند در همان ثلث .

ماده ۷۱- جد یا جده پدری مقداری ارث میبرند که برادران یا خواهران ابوینی یا ابی ارث میبرند الا اینکه جده مادری در صورت انفراد بقرض ارث نمیبرند مثل خواهران .

ماده ۷۲- از برای اجداد امی است مقداریکه برای اخوه مادری است از ارث بدون تفاوت منفرداً یا مجتمعاً الا اینکه احد از اجداد یا جدات مادری ارث میبرند يك ثلث را بمثل میراث مادر ولی واحد از اخوه مادری سدس ارث میبرند .

ماده ۷۳- اگر منفرد شد جد پدری تمام مال را میبرد و همچنین جده پدری.

ماده ۷۴- اگر جد پدری و جده پدری موجود بودند جد $\frac{2}{3}$ جده $\frac{1}{3}$ مال را میبرند .

ماده ۷۵- اگر جد مادری منفرد بود تمام مال را میبرد و همچنین جده مادری اگر تنها بود تمام مال را میبرد و اگر جمع شدند تقسیم مینمایند بالسویه .
(ماده ۷۵- مکرر) اگر اجداد چهارگانه که جد و جده پدری و جد و جده مادری باشند قبیل مادری يك ثلث میبرند و بین خود تقسیم میکنند بالسویه و جد و جده پدری دو ثلث میبرند و تقسیم مینمایند به تفاوت (پسر دو برابر سهم دختر) .

ماده ۷۶- اگر احد جدین مادری یا جدین پدری جمع باشند احد جدین مادری ثلث میبرند و جدین پدری دو ثلث میبرند اگر قضیه عکس شود یعنی جمع شود یکی از جدین پدری با جدین مادری یکنفر جد پدری دو ثلث و جدین مادری ثلث مال را میبرند و بالجمله میراث اجداد از طرف پدر و از طرف مادر در صورت اجتماع و در صورت انفرادشان از اخوه واحد زوجین ثلث نصیب جد و جده امی و دو ثلث نصیب جد و جده ابوینی یا ابی است خواه متعدد باشند خواه منفرد .

ماده ۷۷- اگر با اجداد چهارگانه یکی از زوجین موجود بود اگر زوج باشد نصف و اگر زوجه باشد ربع نصیب خودشان را میبرند و اجداد مادری ثلث و آنچه اضافه بیاید مال اجداد پدری است .

ماده ۷۸- اگر با جد پدری و جده پدری جد مادری با جده مادری یا زوج یا زوجه بود اولاً زوج یا زوجه نصیب اعلاى خود که ربع یا نصف است میبرند بعد جد یا جده مادری ثلث از اصل مال را میبرد هر چه اضافه بیاید مال جد یا جده پدری است و حاصل اینست که نقصی که از بودن احد زوجین وارد میشود بجد یا جده پدری وارد میشود .

ماده ۷۹- اگر اخوه ابوینی یا ابی با اجداد ابی جمع شدند شریک میشوند در مال جد مثل برادر و جده مثل خواهر میبرد پس اگر شخصی بمیرد جد پدری و برادر پدری داشته باشد مال میت بین هر دو بالسویه تقسیم میشود ولی اگر با جد پدری و برادر پدری خواهر با جده هم بود بلذکر مثل خطالائین بین آنها تقسیم خواهد شد .

ماده ۸۰- اگر کسی فوت شود جده و خواهرهایی داشته باشد تمام مال بین جده و خواهر بالسویه تقسیم میشود فرض برای خواهرها در این مورد نیست چنانچه سابقاً اشاره شد در این صورت اگر زوج یا زوجه با آنها باشد زوج یا زوجه نصیب خود را میبرند بقیه را جده و خواهر تقسیم مینمایند .

ماده ۸۱- اگر برادران مادری با جد پدری مجتمع شوند برادرها فرض خود را میبرند که سدس است با اتحاد و منفرد بودن ثلث است با تعدد و مابقی مال برای اجداد است خواه منفرد باشد یا متعدد .

ماده ۸۲- اگر برادران مادری و جد پدری و جد مادری با یکدیگر در موردی جمع شدند یک سوم از ترکه سهم جد مادری و اخوه مادری است که تقسیم میکنند ثلث را بالسویه یعنی مرد و زن مثل یکدیگر میبرند و باقی که دو ثلث است مال اجداد پدری است .

ماده ۸۳- اگر در ماده ۸۲ احد زوجین هم اضافه شد اولاً زوج با زوجه نصیب اعلاى خود را که نصف یا ربع است میبرند و یک ثلث مال طائفه مادری است اعم از اخوه یا جد و هر چه باقی بماند مال فریق پدری است و نقصی که وارد شده بر طائفه پدری است .

ماده ۸۴- اگر میت اجدادی نداشت اجداد پدر یا اجداد مادر میت که مرتبه دوم هستند قائم مقام جد پدری و جد مسادری میت میباشند چه تنها باشند چه با اخوه .

ماده ۸۵- اگر جد پدر میت یا جد و مادر میت مجتمع شدند اجداد مادر میت يك ثلث میبرند و بین خودشان بالسویه تقسیم میکنند و اجداد پدر میت دو ثلث میبرند که دو ثلث هم میشود سه قسمت تقسیم میشود بین ابویین پدر و ابویین مادر با ابویین پدر دو قسمت و با ابویین مادر يك قسمت و لسی ذکور دو سهم و اناث یکسهم میبرد و آنچه عرض شد معروف و مشهور بین اصحاب است اقوال دیگر هم هست که چندان دلیل محکمی ندارند احتیاج نداریم بذکر اقوال و براهین آنها.

ماده ۸۶- (در میراث اولاد اخوه است) .

باید دانست که اولاد اخوه یعنی برادر زاده و خواهر زاده قائم مقام برادر و خواهر میت هستند در صورت نبودن برادر و خواهری برای میت در تقسیم کردن ترکه را با اجداد وارث میبرند هر يك از آنها آنچه را که برادر یا خواهرها اجداد یا بدون اجداد میبردند بنا بر این پسر برادر یا خواهر مادری میت نصیب برادر یا خواهر مادری را میبرند که سدس است و بین برادر زاده یا خواهر زاده بالسویه تقسیم میشود خواه ذکور باشد خواه اناث خواه مختلف .

ماده ۸۷- برادر زاده ابویینی یا ابی میت تمام مال را بسبب قرابة میبرند همچنانکه پدر آنها که برادر میت است تمام مال را بالقرابة میبرند .

ماده ۸۸- در فرع قبل اگر خواهر هم یا برادر زاده موجود بود ترکه را للذکر مثل خط الاثنین میبرند .

ماده ۸۹- اگر اولاد خواهر مادری با اولاد برادر ابویینی یا ابی جمع شود يك سدس مال اولاد و خواهر مادری پنج سدس سهم اولاد ابویینی است .

ماده ۸۹- مکرر هر گاه کسی بمیرد اولاد برادر یا دختر برادر دیگر داشته باشد که هر دو برادر ابویینی باشند دختر نصیب پدرش را میبرد که نصف است و اولاد برادر دیگر نصف دیگر مال را میبرد .

ماده ۹۰- اگر کسی فوت شود دختر برادر یا دختر خواهر داشته باشد مادری و اولاد برادری دیگر داشته باشد مادری نصیب دختر برادر یا دختر خواهر نصف است اگر چه یکی باشد و نصیب اولاد برادری دیگر نصف است ولی میراثی که میبرند ثلث بفرض و بقیه بعنوان رد است .

کتابخانه مدرسه نبییه قم

ماده ۹۱- اگر وارث اولاد خواهر ابوینی یا ابی باشند نصف مال را فرضاً و بقیه را ردأ میبرند .

ماده ۹۲- اگر وارث میت اولاد چند خواهر باشند تمام مال را میبرند دو ثلث فرضاً يك ثلث ردأ و اگر مشارکت نمود با آنها برادر زاده‌های مادری اولاد اخوه مادری ثلث مال را میبرند و اولاد خواهرها باقی را میبرند که دو ثلث است بالفرض و اگر زوج با آنها جمع شوند زوج نصف مال را میبرد و اولاد اخوه مادری ثلث مال را میبرد و مابقی که سدس است مال خواهرزاده‌ها است .

ماده ۹۳- اگر بوده باشد با برادر زاده‌های ابوینی یا ابی جد ابی نصف مال را جد میبرد و نصف دیگر را برادرزاده‌ها میبرند و اگر بسا همین اشخاص زوج هم بوده باشد شوهر نصف مال را میبرد و نصف دیگر هم نصف مال جد و نصف دیگر را اولاد برادر میبرند اگر چه متعدد باشند و در همین فرض اگر جده هم بود مال بین آنها تقسیم میشود باین طریق که جد دو سهم و اولاد برادر دو سهم و جده هم یکسهم میبرند .

ماده ۹۴- در صورتیکه وارث میت جد ابی و جده و برادر زاده و خواهرزاده ابوینی یا ابی باشند جد دو سهم اولاد برادر دو سهم جده یکسهم خواهرزاده مال را میبرند و اگر با اجداد و برادرزاده‌ها جده یا جد مادری جمع شوند يك ثلث مال را جد یا جده مادری میبرند و بقیه دو ثلث را میبرند و اگر با وجود اشخاص نامبرده اولاد خواهر یا اولاد برادر مادری موجود باشند از برای اولاد برادر و اولاد خواهر مادری و جد و جده مادری ثلث مال را میبرند که يك ششم آن مال جد و جده و

يك ششم مال اولاد و برادر اولاد و خواهر مادری و دو ثلث دیگر مال جد و جده پدری و اولاد برادر و خواهر پدری است .

ماده ۹۵- اجداد با اولاد برادر میت ارث میبرند مثل برادر میت و اجداد حاجب و مانع نمی‌شوند از ارث بردن برادر زاده یا خواهر زاده .

ماده ۹۶- برادر زاده پدری با بودن برادر زاده ابوینی ارث نمیبرد فقط برادر زاده پدری در صورتیکه بانوه ابوینی جمع شوند برادر زاده ابی مقدم خواهد بود بر پسر برادر ابوینی زیرا در يك درجه نیستند .

(مرتبه سوم از انساب اعمام و احوال یعنی عمو و عمه و خالو و خاله است)

ماده ۹۷- عمو و عمه و دائی و خاله ابی با وجود اعمام و احوال ابوینی ارث نمیبرند و بعبارت واضح‌تر عمه و عمو ابوینی منع می‌کنند عمه و عمو ابی را از ارث و خاله و خالو ابوینی حاجب میشود خاله و خالوی ابی را و لکن عمه و عمو ابوینی حاجب نمی‌شود خاله یا خالوی ابی تنها را و بالعکس .

ماده ۹۸- رعایت میشود در میراث اعمام و عمات نسبتان به پدر پس اگر عمویا عمه برادر و خواهر پدری و مادری باشند یا برادر و خواهر پدری فقط باشند و حکمشان حکم برادر ابوینی یا ابی میباشد پس ارث میبرند بواسطه خویشاوندی نه بالفرض و قسمت می‌کنند مال را بلذکر مثل خط‌الائین و اگر عمو و عمه مادری باشند حکم آنها حکم اخوه مادری میباشد باین معنی که اگر یک نفر باشد سدس و اگر بیشتر باشند ثلث مال را میبرند و بالسویه بین خودشان تقسیم مینمایند .

ماده ۹۹- مراعات میشود نسبت احوال یا حالات میت بمادرمیت ازاينکه برادریا خواهر میت برادریا خواهر ابوینی باشند یا ابی و یا خاله و خالوی امی باشند ولی تقسیم مال بین خالوها بالسویه خواهد بود .

ماده ۱۰۰- اگر وارث منحصر بعمو باشد تمام مال را میبرد چه اینکه عمومی ابوینی یا ابی یا امی تنها باشد و همچنین عمه اگر منحصر بود تمام مال را میبرد .

ماده ۱۰۱- اگر وارث منحصر بخالو یا خاله باشد هر نحو که باشد تمام مال را میرد .

ماده ۱۰۲- اگر وارث عموها و عمهها با هم مجتمع شدند تمام ترکه للذکر مثل خط الاثین بین عمه و عمو قسمت میشود بشرطیکه عمو و عمه هر دو ابوینی یا هر دو ابی باشند اما اگر عمو و عمه برادر و خواهر پدربیت باشند از طرف مادر تنها تمام ترکه بین اعمام و عمات بالسویه تقسیم میشود .

ماده ۱۰۳- هر گاه وارث منحصر شد بعموی پدرمادری یا پدری و عمه مادری یا بالعکس وارثی که مادری است سدس میرد هر گاه واحد باشد ثلث میرد اگر متعدد باشند تقسیم میکنند بالسویه ذکوراً و انثاءً و بقیه را عمه و عمو ابوینی یا ابی میرد للذکر مثل خط الاثین .

ماده ۱۰۴- اگر وارث عمو و عمه باشند هر دو ابوینی و در صورت نبودن ابوینی ابی باشند تمام مال را عمو و عمه میرند دو قسمت عمویک قسمت عمه و اگر عمو و عمه مادری بودند یعنی برادر و خواهر پدربیت موفی بودند از طرف مادر تمام مال را میرند بالمناصفه بدون فرقی بین عمو و عمه .

ماده ۱۰۵- هر گاه وارث منحصر بوده بدائی تمام مال را میرد و همچنین اگر منحصر بخاله باشد و هر گاه وارث دائمی و خاله بود نسبت آنها را بمادر میسنجیم اگر مختلف نبودند از جهة خویشاوندی مثل اینکه هر دو ابوینی بودند یا هر دو ابی یا هر دو امی بودند تمام مال را به تساوی میرند و هر گاه اختلاف داشتند یعنی دائمی ابوینی یا ابی بود یا بالعکس در این مورد آنکسیکه مادری تنها است $\frac{۱}{۶}$ میرد در صورت منفرد بودن $\frac{۱}{۳}$ میرند در صورت متعدد بودن آنکسیکه ابوینی است بقیه را میرد پدری تنها محروم است و تقسیم مال بین تمام وارث جد ابوینی وجد امی بالسویه و در صورت نبودن ابوینی ابی فقط قائم مقام ابوینی است .

ماده ۱۰۶- اگر وارث عمو بود و خالو $\frac{۱}{۳}$ مال خالواست چه ابوینی باشد و

چه ابی یا امی و عمو دوثلث را میبرد و اگر بجای عمو عمه بود ایضاً دوثلث را میبرد و اگر بجای دائی خاله بود يك ثلث را میبرد .

ماده ۱۰۷- اگر وارث عمو و خالو بود دوثلث عمه $\frac{1}{4}$ خاله میبرد .

ماده ۱۰۸- هر گاه عموها و خالوها متعدد بودند طریق تقسیم باین نحو است که خالوها يك ثلث را میبرند بین خودشان بالسویه تقسیم میکنند اگر در جهة خویشاوندی مثل یکدیگر باشند یعنی همه ابوینی یا ابی یا امی باشند و اگر اختلاف داشتند $\frac{1}{6}$ از ثلث را مادری میبرد در صورت انفراد و $\frac{1}{4}$ از ثلث را میبرند در صورت تعدد دائیها و باقی مال یعنی دو سوم دیگر از ثلث را دائی و خالهها میبرند که ابوینی باشند یا ابی در صورت نبودن ابوینی و $\frac{2}{3}$ اصل مال را اعمام میبرند و تقسیم میشود بین آنها للذکر مثل خط الاثنین در صورتیکه همگی اعمام ابوینی باشند یا ابی در صورت نبودن ابوینی و بالسویه تقسیم میشود بین آنها در صورتیکه همگی اعمام امی باشند و هر گاه بعضی از اعمام ابوینی یا ابی بودند آنهاییکه امی تنها بودند $\frac{1}{6}$ از $\frac{2}{3}$ را میبرند در صورت انفراد و $\frac{1}{3}$ از $\frac{2}{3}$ تمام مال را میبرند در صورت تعدد بالسویه بین خودشان تقسیم میکنند بدون فرقی بین ذکور و اناث $\frac{2}{3}$ از دوثلث مال را اعمامی میبرند که ابوینی یا ابی در نبودن ابوینی بین خودشان للذکر مثل خط الاثنین تقسیم میکنند عمو دو برابر عمه .

ماده ۱۰۹- اگر زوج یا زوجه اضافه شد بر احوال یا اعمام نصیب اعلاى خود را میبرند که نصف یا ربع است و بقیه مال خالوان ثلث اصل مال را میبرند و مابقی مال اعمام است در این فرض نقص بر اعمام وارد شد پس در صورتیکه زوج با احوال اعمام بود تمام مال را به دوازده سهم میکنیم $\frac{6}{12}$ مال زوج $\frac{4}{12}$ مال احوال و $\frac{2}{12}$ که سدس باشد مال اعمام خواهد بود در صورتیکه در جهة خویشاوندی متفق باشند مثل اینکه همه ابوینی یا امی فقط یا ابی فقط و در صورت اختلاف اعمام در جهة قرابت آنهاییکه امی فقط باشند سدس سدس را میبرند در صورت یک نفر بودن

ثلث سدس را می‌برند در صورت متعدد بودن بقیه مال اعمام ابوینی با ابی است در نبودن ابوینی و همچنین است احوال در صورت اختلاف در قرابه زیرا متغرب بام یعنی مادری فقط سدس ثلث را می‌برند در صورت انفراد ثلث ثلث را در صورت تعدد باقی از ثلث را متغرب به ابوین می‌برند .

ماده ۱۱۰- اگر اعمام و احوال نبودند اولاد آنها قائم مقام آنها خواهد بود پس اگر از برای عم ده نفر اولاد باشد و از برای عموی دیگر يك دختر باشد نصف مال سهم دختر است و نصف سهم ده نفر عمو زاده حکمشان از بودن زوج یا زوجه حکم پدرانسان را دارا هستند و اقرب از آنها ابعد را از ارث بردن منع می‌کند پس پسر پسر عمو ارث نمی‌برد با بودن پسر عمو و همچنین پسر پسر خاله با خالو ارث نمی‌برند با وجود پسر دائی یا پسر خاله فقط يك صورت از این قاعده مستثنی است و او در صورتی است که وارث پسر عموی ابوینی و عموی پدری باشد برای میت که در ترکیه در فرض مزبور مال پسر عمو است نه عمو .

ماده ۱۱۲- اگر نبودن اعمام و احوال میت و اولاد اعمام یا اولاد احوال ترکیه تماماً مال اعمام و احوال ابوین میت خواهد بود و اقرب از آنها منع می‌کند ابعد را از ارث و اعمام و یا احوال پدر میت در صورتیکه ابوینی باشند منع می‌کند ابی تنها را در صورتیکه از يك صنف باشند و الا ممکن است عموی پدر میت ابوینی باشد یا ابی و خالوی پدر میت امی باشد یا ابی در این فرض عموی ابوینی منع نمی‌کند ارث بردن خالوی ابی تنها را .

ماده ۱۱۳- در صورتیکه میت وارثی سوای عموی پدر یا خالوی پدر داشته باشد تمام مال سهم آنها خواهد بود و اگر باهم مجتمع شدند فریق مادری يك ثلث می‌برند و بین خودشان بالسویه تقسیم می‌کنند خواه اعمام باشند یا احوال و از برای فریق پدر مادری یا پدری دوثلث مال است که دوثلث هم سه قسمت میشود يك قسمت

مال احوال است که بین خالوها و خاله‌ها تقسیم میشود بالسویه دو قسمت هم مال اعمام و عمات است که عمو دو برابر سهم عمه میبرد .

ماده ۱۱۴- هرگاه اعمام پدر میت و همچنین خالو یا خاله پدر یا مادر میت نبودند و اولاد آنها هم نبودند اعمام و احوال جد ارث را میبرند و هرگاه زوج یا زوجه یا اعمام پدر یا مادر میت و یا احوال پدر یا مادر میت اجتماع حاصل نمودند زوج یا زوجه نصیب اعلای خودشان که ربع یا نصف است میبرند و نقص وارد میشود بر متغرب باب نه متغرب بمادر .

ماده ۱۱۵- هرگاه در وارث دو سبب جمع شد پس اگر حاجب نشود یکی از آن دو سبب دیگری را بهر دو سبب ارث میبرد مثل زوجه میت که دختر عموی میت هم بود در این فرض بهر دو سبب ارث میبرد هم بسبب زوجیت هم با پسر-عموها یا دخترعموهای میت ارث میبرد بواسطه قرابت نسبی و اگر حاجب شد یکی ازدو سبب دیگر را مثل برادر مادری میت که پسر عموی میت هم باشد در این فرض ارث میبرد بواسطه اخوت که حاجب میشود از سبب دیگر که پسر عمو بودن است .
(مقصد دوم در میراث ازدواج) انسانی و مطالعات فرهنگی

ماده ۱۱۶- زوجیه موجب میشود میراث را در سایر طبقات و مراتب چنانکه سابقاً معلوم شد .

ماده ۱۱۷- زوج و زوجه از یکدیگر ارث میبرند در نکاح دائم پس در نکاح منقطع ارث نمیبرند اگر چه شرط کنند موقع ازدواج ارث بردن را بنا بر مشهور .

ماده ۱۱۸- ارث میبرد زوج از زوجه با داشتن زوجه اولاد خواه از زوج خواه از غیر زوج باشد ربع و زوجه از زوج ثمن میبرد در صورت داشتن زوج اولاد اعم از زوجه متوفی یا از زوجه دیگر نصف میبرد زوج در صورت نداشتن زوجه فرزند و زوجه از زوج ربع با نداشتن زوج فرزند و هرگاه زوجات متعدد شدند ربع یا ثمن بین همه تقسیم میشود .

ماده ۱۱۹- هر گاه زوجه بمیرد و وارثی بهیچوجه نداشته باشد برای شوهر نصف از ثا ترک زوجه فرضاً مال زوج و نصف دیگر را زوج ردأ میبرد ولی هر گاه متوفی زوج باشد و وارثی نداشته باشد ربع مال زوج و دیگر ردأ بزوجه نمیرسد بلکه امام علیه السلام $\frac{۲}{۴}$ را میبرد.

ماده ۱۲۰- زوج از تمام ترک زوجه ارث میبرد حتی زمین و اشجار و ساختمان بخلاف زن که از تمام ماترک و مالیه زوج ارث میبرد غیر از زمین و بنا ولی زن در قسمت بنا ارث میبرد نه از خود بنا و طریقه تقویم بنا این است که زمین را با بنا قیمت میکنند و بدون بنا هم قیمت مینمایند صصه زوجه از ربعیه یا ثمنیه از قیمت بنا بدون زمین میباشد.

ماده ۱۲۱- ارث بردن زوج از زوجه یا بالعکس متوقف بر دخول نیست یعنی هر گاه زن یا مرد قبل از دخول بمیرد شخص زنده از ماترک متوفی ارث میبرد.

ماده ۱۲۲- اگر مرد در معرض هوش عیال اختیار نماید هر گاه دخول کرد و فوت نمود عیالش از او ارث میبرد و اگر عروسی نکرده فوت کرد عیالش ارث نمیبرد.

(در مسائل متفرقه)

ماده ۱۲۳- اگر عیال میت حامله بود و بعد از مرگ شوهر وضع حمل نمود آن طفل ارث میبرد اگر چه پس از ولادت بلافاصله فوت شود

ماده ۱۲۴- اگر زن میت حامله بود و سایر وارث خواستند مالیه میت را تقسیم نمایند سهم دو پسر را کنار میگذارند و بقیه را بین سایر وارث تقسیم مینمایند پس اگر طفل بدنیا آمد دو پسر بود که سهم آنها مفروض و معین شده و اگر دو دختر یا یک پسر و یک دختر بود یا فقط یک پسر و یا یک دختر بود مازاد از ارثیه سهم مولود به بقیه وارث به نسبت سهمشان بر میگردد.

ماده ۱۲۵- هر گاه کسی جنین یعنی بچه در جنین است ساقط نمود دینه او بوارث او میرسد خواه پدر و مادر یا غیر از آنها از اشخاصیکه استحقاق بردن ارث را دارند .

ماده ۱۲۶- اگر مولودی بدنیا آمد که دارای دوسر و دودن بود ولی پشت آنها بیکدیگر چسبیده بود در این مورد طریقه ارث بردن آنها از میت به این نحو است که در موقع خواب یکی از آنها را بیدار کنید اگر با هم بیدار شدند يك نفر محرب میشود و اگر یکی بیدار شد و دیگری خواب بود دو نفر محسوبند .

ماده ۱۲۷- در صورتیکه دو نفر محسوب شدند یا هر دو ذکورند یا هر دو اناث یا مختلف بر هر تقدیر از تقادیر ارث میبرند چنانکه بیکدیگر متصل نبودند .

ماده ۱۲۸- هر گاه دو نفر یا بیشتر که از یکدیگر ارث میبرند در اثر زلزله یا بسبب دیگر زیر آوار ماندند و فوت شدند در صورتیکه معلوم نشود کدام يك قبلاً مرده اند همه آنها از یکدیگر ارث میبرند و بوارث زنده آنها میرسد .